

V. ТЕОРІЯ НАУКИ, МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ І ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНОЇ РОБОТИ

УДК 050:910 “2019”

DOI: doi.org/10.5281/zenodo.3763013

Колтун О.В.

ВИБРАНА НАУКОВА ГЕОГРАФІЧНА ПЕРІОДИКА 2019 РОКУ: АНАЛІЗ АВТОРСТВА СТАТЕЙ

У статті за допомогою контент-аналізу визначено кількісні значення 14 показників авторства статей у вибраних наукових географічних виданнях 2019 року (для сімох загалом, із них п'ять – українських). Досліджено річний обсяг статей у “Віснику Львівського університету. Серія географічна”, “Наукових записках СумДПУ ім. А. С. Макаренка. Географічні науки”, УГЖ, “Віснику Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Геологія. Географія. Екологія”. У трьох інших журналах досліджено останні випуски 2019 року: No. 4 з “Journal of Geology, Geography and Geocology”, No. 4 з “Transactions of the Institute of British Geographers”, No. 12 з “Nature Geoscience”. У розрізі одиничних випусків з кількістю статей від 10 до 29 показники авторства мають і спільні, і відмінні риси, як з точки зору порівняння українських та зарубіжних видань, так і з точки зору порівняння сімох вибраних видань між собою. Найбільша різниця спостерігається в результатах гендерного аналізу авторських колективів статей: вся досліджена українська періодика показала більшу паритетність у представництві жінок і чоловіків, ніж це спостерігаємо у британському журналі з даного дослідження і у висновках досліджень попередніх років про ситуацію в географічних топ-журналах загалом.

Ключові слова: географічні журнали, контент-аналіз, авторство, співпраця, афілійованість, гендерний аналіз.

Вступ. Хто ми? звідки ми? які ми? – це не лише філософські питання, але й теми для аналізу авторства та інших параметрів форми і змісту наукових публікацій, які – теми – стають усе популярнішими завдяки вирішальному впливу цитованості на наукометричну оцінку установ, журналів, країн і, звісно, окремих вчених. Такі характеристики, як належність авторів статей до країн та інституцій (афілійованість), цитованість та ключові слова статей, джерела фінансування тощо нещодавно стали основою масштабного дослідження про розвиток географії у 1986–2015 рр., у результаті якого були виявлені найпопулярніші теми, тренди, особливості наукової співпраці та майбутні особливості розвитку світової географії, хоча і з акцентом на китайській науці та її взаємодії з рештою наукового співтовариства [16].

Є чимало вузькоспеціалізованих досліджень, які вже впродовж десятиліть спрямовані, наприклад, на з'ясування реального рівня міжнародності інтернаці-

Колтун О.В., 2020.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

Article Info: Received: April 2, 2020;

Final revision: April 19, 2020; Accepted: April 29, 2020.

ональних видань з географії [10, 12], гендерних особливостей авторства у таких журналах (стать осіб у авторському списку, порядковий номер чоловіків і жінок у списку, загальна кількість авторів на статтю, пропорція між чоловіками і жінками у авторських колективах, частка жінок від усіх авторів/-ок та частка статей, де є жінки у авторському колективі) [19] із залученням масивів з тисяч статей. Знайдемо і дослідження кількох мільйонів публікацій, але вони вже торкаються різних галузей та дуже важливих географічних аспектів – афілійованості та співпраці вчених з різних інституцій, міст, країн [13, 18].

В українській географічній науці таких досліджень усе ще мало. Так, у 2017 ми проаналізували назви статей у геоморфологічних журналах за 2016 рік [3]. Та за три роки вирішення питань про тематику та авторство і геоморфологічної, і географічної періодики і надалі недостатнє, тоді як всебічна характеристика поточної ситуації у науковій сфері, у тому числі, з публікаціями результатів досліджень, необхідна для успішної інтеграції в актуальний світовий науковий контекст.

Згадані вище закордонні дослідження, як і багато інших незгаданих пов'язують вказані показники з цитованістю статей. На жаль, українські періодичні наукові видання здебільшого почали індексуватися у різноманітних базах даних і наукометричних системах кілька років тому, тому залучення показників цитованості наразі поки що не дає достатньо коректних даних про реальну популярність тієї чи іншої публікації, а відтак у даному дослідженні ми його використовувати не будемо.

Мета даного дослідження – встановити кількісні параметри різних аспектів авторства у статтях вибраної наукової географічної періодики 2019 року. Безпосереднім **об'єктом** дослідження стало сім видань, з них п'ять – українські.

Матеріали та методи. Дослідження не претендує на всеохопність, та все ж має репрезентативність: українські видання представляють Інститут географії НАНУ в Києві та університети з різних регіонів України, де є географічні (у тому числі, природничо-, геолого-географічні і таке інше факультети). Із тих видань, які мають періодичність чотири випуски чи більше на рік і по 10 чи більше статей в одному випуску, взято останні випуски 2019 року. Відразу наголосимо, що надалі термін *журнал* вживатиметься щодо всіх досліджуваних видань, незалежно від їхньої періодичності. Отже, це:

“Український географічний журнал” Інституту географії НАНУ та Українського географічного товариства, Київ (далі – УГЖ; за 2019 рік вийшло 4 випуски, сумарно 28 статей) [6];

“Вісник Львівського університету. Серія географічна” (випуск 53 за 2019 рік, 29 статей), який виходить на географічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка [1];

“Journal of Geology, Geography and Geoecology” (випуск 4 за 2019 рік, 15 статей), який виходить на геолого-географічному факультеті Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара [14];

“Наукові записки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Географічні науки” (випуск 10, 2019 рік, 17 статей), який виходить на природничо-географічному факультеті згаданого в назві університету [4];

Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія “Геологія. Географія. Екологія” (13 статей рубрики “Географія” з двох випусків – 50, 51 – 2019 року), який виходить на факультеті геології, географії, рекреації і туризму згаданого в назві університету [2].

Згідно Реєстру наукових фахових видань України на інтернет-сторінці МОН [5], періодика Києва, Дніпра і Харкова має найвищу категорію фахових видань – А.

Для закордонних видань, котрі ми розглядали у першу чергу як орієнтири для українських, обрано інші критерії, а саме широкий спектр географічних тем, які висвітлюються в журналі, та висока рейтинговість. Перший критерій довелося включити через те, що поза пострадянським простором до географії відносять насамперед дослідження суспільної проблематики, а не природничої (це вже слід шукати в науках про Землю). Зі світового рейтингу журналів SCImagoJR 2018 року було обрано No. 9 з переліку “Geography, Planning and Development” [8] – це “Transactions of the Institute of British Geographers” [20] (далі – “Transactions”; том 44 за 2019 рік, випуск 4 з 10 статтями для головного дослідження і всі 50 статей за рік для окремих показників); No. 5 з переліку “Earth and Planetary Sciences” [7] – “Nature Geoscience” (з тому 12 тільки випуск 12 за грудень 2019 року, 12 статей) [17]. Хоча обидва журнали за місцем заснування британські, однак їхній рейтинг свідчить про глобальну вагомість, тому у цьому пілотному для України дослідженні про авторство наукових публікацій географічних видань дані з іншої закордонної періодики не залучалися.

Аналізувалися виключно прорецензовані статті. В українських виданнях їх абсолютна більшість, з “Transactions” враховані тільки статті з рубрики “Regular papers”, а з “Natural Science” – з рубрики “Articles”.

Загальновизнаними і поширеними є такі напрямки *контент-аналізу* (ми розглядаємо цей метод у широкому розумінні: як кількісну оцінку текстів) наукових статей, які стосуються (1) бібліометричних параметрів (наприклад, цитованості), (2) змісту статей (особливостей назв, ключових слів, тематики досліджень тощо) та (3) авторських колективів. У даному дослідженні ми зосередимося саме на авторах та авторках.

Показники другої та третьої групи розглядаються переважно з прив'язкою до цитованості статей. Наразі немає достатньо даних про цитованість розгляну-

тих статей українських журналів, тому отримані результати можна буде використати для порівняння з майбутніми даними, коли ситуація зміниться.

Перелік досліджуваних показників укладений з урахуванням доступності інформації та простоті її отримання зі сайтів видань; лише для кількох авторів з “Transactions” залучено додаткові ресурси, щоб визначити статтю за іменем. Такі параметри, які кількість авторів, співпраця (або ж колаборація, коли стаття має співавторів/-ок), афілійованість (належність до закладів освіти та науки, установ, рідше – підприємств, також географія цих установ тощо) легше піддаються визначенню, на відміну від показників гендерного аналізу авторських колективів, де виникають труднощі через відсутність повного імені – зазвичай найпростішого вказівника на бінарний гендер (а саме такий поділ використано тут: жінки та чоловіки, які відносилися до категорій на підставі аналізу імен, а не за самоідентифікацією авторів та авторок). Унаслідок використання ініціалів замість повних імен гендерний аналіз авторських колективів не проводився для двох видань – УГЖ та “Nature Geoscience”. Більше того, при початковому відборі українських видань саме через неможливість гендерного аналізу без залучення додаткових ресурсів з інтерв'ю включно довелося обмежити остаточний список, принаймні, поки що.

Ми не опиралися на чийсь готову методику досліджень, а частково використовували показники, які зустрічаються у публікаціях інших учених щодо колаборації, афілійованості авторів/-ок видань різних галузей, інтернаціональності та гендерних особливостей авторства географічних журналів [10, 12, 13, 18, 19]. Також визначили два показники географічного охоплення: кількість міст і країн, з яких походять автори й авторки, та частка статей, написаних представниками і представницями тієї установи, де видається журнал (тільки для українських видань). Таким чином, у трьох блоках виявилось сумарно 14 показників (табл. 1).

Також визначили два показники географічного охоплення: кількість міст і країн, з яких походять автори й авторки, та частка статей, написаних представниками і представницями тієї установи, де видається журнал (тільки для українських видань). Таким чином, у трьох блоках виявилось сумарно 14 показників (табл. 1).

Результати. У таблицях 2–4 відображені головні результати дослідження вибраних географічних журналів, окремо по трьох блоках. Зазначимо, що в табл. 2 кількість окремих авторів/-ок журналу не визначалася у тих випадках, коли не визначалися і гендерні показники з табл. 4. Крім того, автор/-ка рахувалася за одиницю, не зважаючи на кількість статей у виданні, в яких у авторському списку згадана ця особа. Тоді як для підрахунку середньої кількості авторів і/або авторок на статтю враховувалися всі особи, згадані у списку авторського колективу, незалежно від списків наступних чи попередніх статей.

Показники, за якими проводилося дослідження журналів

№	Показник	Вісник Львівського ун-ту. Серія географічна (2019, 29 статей)	Наукові записки СумДПУ імені А.С.Макаренка. Географічні науки (2019, 17 статей)	Journal of Geology, Geography and Geocology (вип. 4, 2019, 15 статей)	Nature Geoscience (вип. 12, 2019, 12 статей)	Transactions of the Institute of the British Geographers (вип. 4, 2019, 10 статей)	УГЖ (2019, 28 статей)	Вісник ХНУ ім. В.Н.Каразіна, серія "Геологія. Географія. Екологія" (13 статей з вип. 50-51, 2019)
Загальні кількісні параметри								
1	Кількість окремих авторів та авторок журналу	+	+	+	-	+	-	+
2	Кількість авторів та авторок у окремих статтях	+	+	+	+	+	+	+
3	Середня кількість авторів та авторок на статтю	+	+	+	+	+	+	+
4	Кількість і частка одноосібних статей	+	+	+	+	+	+	+
Афілійованість авторів та авторок								
1	Кількість міст і /або країн	+	+	+	+	+	+	+
2	Середня кількість установ на статтю	+	+	+	+	+	+	+
3	Частка статей, де автори і авторки з двох і більше установ (поліафілійованість),%	+	+	+	+	+	+	+
4	Частка статей, де автори і авторки з установи, де видається журнал (у співавторстві теж),%	+	+	+	-	-	+	+
Гендерний аналіз								
1	Кількість жінок / чоловіків у авторських колективах статей	+	+	+	-	+	-	+
2	Та ж, середня для журналу	+	+	+	-	+	-	+
3	Частка жінок у авторському колективі журналу	+	+	+	-	+	-	+
4	Розподіл статей за статтю авторів/-ок (лише жінки / лише чоловіки / змішані)	+	+	+	-	+	-	+
5	Частка жінок серед перших та останніх осіб у змішаних авторських колективах	+	+	+	-	+	-	+
6	Одноосібні статті, написані жінками (кількість і частка від усіх одноосібних)	+	+	+	-	+	-	+

Таблиця 2

Загальна кількісна характеристика авторства*

№	Показники	Вісник, Львів	Наукові записки	Journal	Nature Geoscience	Transactions	УГЖ	Вісник, Харків
1	Кількість окремих авторів та авторок журналу	47	31	42	н/в	13	н/в	38
2	Кількість авторів та авторок у окремих статтях	1-3	1-4	1-5	2-16	1-2	1-8	1-5
3	Середня кількість авторів та авторок на статтю	1,6	2,1	2,9	7,2	1,3	2,8	2,9
4	Кількість (частка) одноосібних статей	15 (52%)	4 (24%)	1 (7%)	0 (0%)	7 (70%)	6 (21%)	3 (23%)

* Тут і в наступних таблицях використані скорочені назви видань, за винятком “Nature Geoscience”.

Таблиця 3

Афілійованість осіб авторського колективу

№	Показники	Вісник, Львів	Наукові записки	Journal	Nature Geoscience	Transactions	УГЖ	Вісник, Харків
1	Кількість міст і/або країн	5 міст, 2 країни	7 міст, 2 країни	9 міст, 1 країна	14 країн*	9 міст, 5 країн*	15 міст, 5 країн	9 міст, 3 країни
2	Середня кількість установ на статтю	1,1	1,2	1,5	4	1,1	1,3	1,5
3	Поліафілійованість,%	7	18	40	100	10	29	31
4	Частка статей, в яких автори/-ки з установи, де видається журнал (у співавторстві теж),%	83	47	7	н/в	н/в	21	23

*Гонконг рахувався як окрема територія.

Переконані, що географія авторства заслуговує детальнішого дослідження, лише додатково до наведених вище даних зазначимо, що автори й авторки українських видань представляють насамперед Україну, а решта країн – переважно пострадянські та постсоціалістичні (Польща, Білорусь, Болгарія, Румунія, Вірменія), представлені також Німеччина й Канада.

Щодо “Transactions” і “Nature Geoscience”, то тут попри їхній інтернаціональний статус, домінують статті з англomовних країн, включно з Гонконгом, який має статус особливого автономного району Китаю, та однією з офіційних мов є англійська: у 90% статей “Transactions” і 100 % статей “Nature Geoscience” є автори/-ки з англomовних країн (США, Великобританія, Австралія, Нова Зеландія, Гонконг).

Ще один момент, пов'язаний з афілійованістю авторів/-ок українських журналів, такий: найбільша кількість установ, закладів та підприємств, де працюють автори/-ки припадає на місто, де журнал видається (9 з Києва в УГЖ, 3 установи зі Львова у львівському, 4 з Сум у сумському, порівну – по 3 установи – з Харкова і Львова у харківському виданнях), за винятком дніпровського “Journal”, де найбільше установ і т.д. з Києва – 7, а з Дніпра – тільки 4.

Таблиця 4

Гендерний аналіз авторства статей

№	Показник	Вісник, Львів	Наукові записки	Journal	Transactions	Вісник, Харків
1	Кількість жінок / чоловіків у авторських колективах статей	0-2 / 0-3	0-2 / 0-3	0-3 / 0-3	0-1 / 0-2	0-4 / 0-3
2	Та ж, середня для журналу	0,7 / 0,9	1,3 / 0,8	1,5 / 1,3	0,4 / 0,9	1,7 / 1,2
3	Частка жінок у авторському колективі журналу	43	61	52	31	58
4	Розподіл статей за авторством: лише жінки лише чоловіки змішані	статей 8/11/10 28/38/34 %	статей 7/3/7 41/18/41 %	статей 5/2/8 33/14/53 %	статей 3/6/1 30/60/10 %	статей 3/1/9 8/23/69 %
5	Частка жінок серед перших (вгорі) та останніх (внизу) осіб у змішаних авторських колективах, %	 30 60	 57 57	 13 75	 0 100	 44 56
6	Одноосібні статті, написані жінками (кількість / частка від усіх одноосібних)	7 / 47%	1 / 25%	1 / 100%	3 / 43%	2 / 67%

Нульова частка жінок серед перших осіб у списку авторського колективу, стопроцентна серед останніх і найнижча з досліджуваних видань частка статево змішаних авторських колективів у “Transactions” спонукала проаналізувати інші три випуски 2019 року і рік у цілому. Виявилося, що за рік ці показники мають деякі відмінності, але чоловіче домінування всюди зберігається: за 2019 рік з 50 статей частка змішаних становить 24 %, першими у таких публікаціях жінки вказані у 17% (2 статті), останніми – у 83 % (10 статей).

Обговорення. На рис. 1 і 2 наведені кілька показників колаборації та афілійованості, і всюди виділяється досліджуваний випуск єдиного суто природничого видання – “Nature Geoscience”: тут найбільша середня кількість осіб у авторському колективі, середня кількість установ на статтю, частка статей із поліафілійованим авторством узагалі 100 %, зате кількість одноосібних публікацій – 0. Інше міжнародне високореєтингове видання, “Transactions of the Institute of British Geographers”, лідирує лише за одним показником – 70 %-ною часткою одноосібних статей.

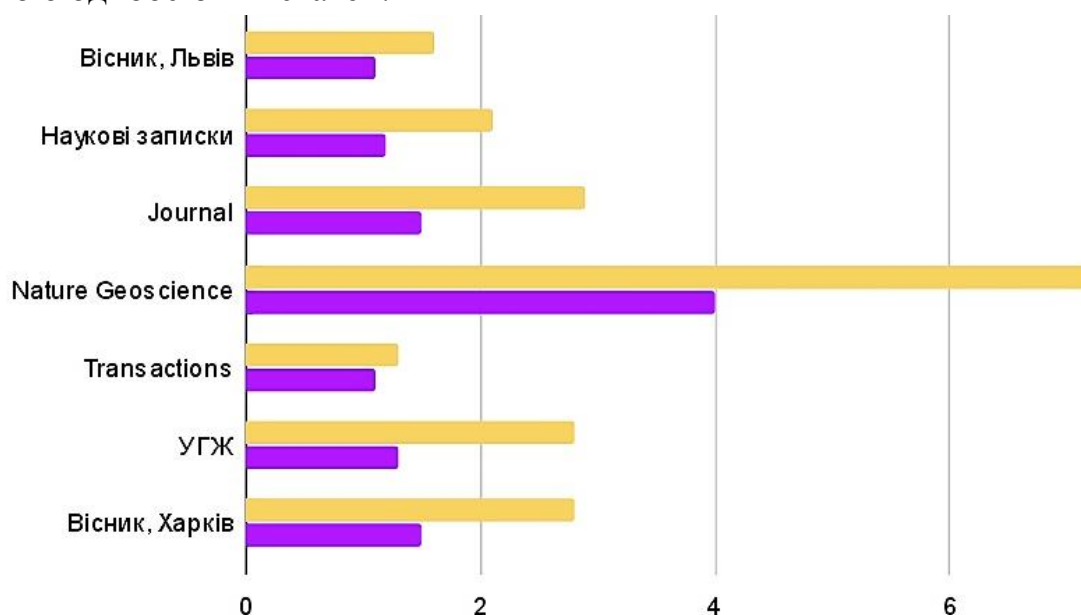

Рис. 1. Середня кількість на статтю (за даними табл. 2, 3):

- 1) осіб у авторському колективі (верхня смужка на діаграмі);
- 2) установ, де працюють автори та авторки (нижня смужка)

Серед українських видань майже однаковим є значення середньої кількості установ, де працюють автори та авторки статей (1,1–1,5), а от решта показників відрізняються. Найбільша різниця – у частці одноосібних статей: 52 % у львівському виданні і лише 7% у дніпровському. Для тих самих видань характерні й екстремальні значення поліафілійованості: цього разу мінімум для львівського – 7%, максимум – 40% – для дніпровського.

Хоча загалом міжнародна співпраця є головним трендом географічних досліджень трьох попередніх десятиліть [16], немає нічого особливого чи тим більше, негативного в тому, що в українських журналів невисокий показник не тільки міжнародної співпраці, але й поліафілійованості загалом (нагадаємо, що це в середньому 1,1–1,5 установи на статтю). Інше дослідження понад 6 млн. статей [18] показало, що по цілому світі люди науки більше співпрацюють і з журналами, і з ученими свого географічного регіону. Тим більше, найвищу цитованість мають такі статті з поліафілійованістю, в яких серед авторського колективу є вчені з топових університетів [13].

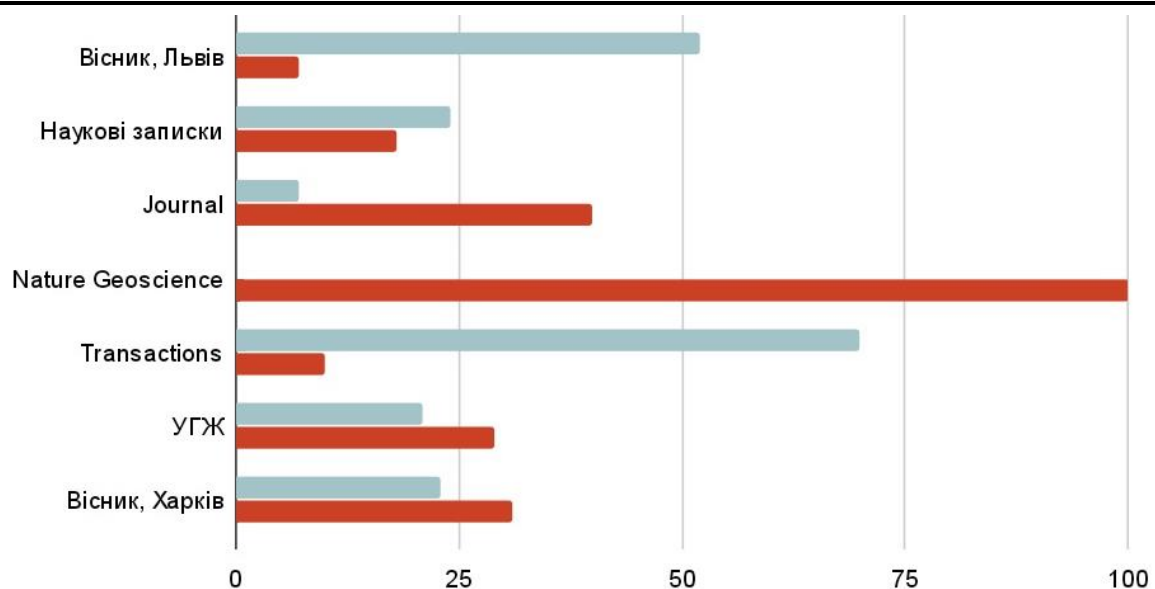

Рис. 2. Частка (%) статей у виданні (за даними табл. 2, 3):

1) одноосібних (верхня смужка на діаграмі);

2) поліафілійованих (нижня смужка)

Такий показник, як кількість країн, з яких походять автори та авторки, найбільший в УГЖ – 5 країн. Це, здавалося б, позитивний вказівник на майбутнє, та насправді інтернаціональність у світі топових видань – досить умовна. У географічних журналах 1991–1997 рр. у середньому частка авторів/-ок з однієї країни, переважно з тієї, де видається журнал, становила 59,2% [10], а станом на 2020 р. у топових англомовних географічних виданнях домінують і автори/-ки, і редактори/-ки з англомовних країн – у середньому 71,22 і 80,43% відповідно [12]. Те саме – домінування статей з представниками/-ицями – англомовних країн – показало і наше дослідження окремих випусків двох британських журналів (див. вище у “Результатах”).

А от у питаннях гендерної рівності наші видання (нагадаємо, що гендерні показники не визначалися для УГЖ) показують зразкові показники: частка статей, де у авторському колективі є жінки – 62–88%, тоді як у топових виданнях кінця 1995–2009 рр. ця частка майже удвічі менша [19]; частка жінок серед усіх авторів/-ок журналів у 2019 р. становить 43–61 %, причому менше 50% лише у львівському виданні, для порівняння у тих самих топ-журналах з [19] ця частка всього 21,7%. Дуже різноманітною є частка жінок серед авторів/-ок одноосібних публікацій – від 25 до 100 %.

Тільки за такими показниками, як частка жінок на першому та останньому місці в авторському списку, наші видання на рівні зі світовими тенденціями, коли на кожну статтю з жінкою на початку списку припадає 1,93 статті з першим автором-чоловіком [15]: частка жінок як перших осіб у авторському списку становить 13–57%, при цьому тільки в сумському виданні частка більша

50%, а от серед останніх осіб у списку частка жінок всюди більша 50% і становить від 56 до 75%.

Як показало дослідження ЮНЕСКО 2015 р. про світову науку станом на 2013 рік [11], Україна має вище середнього по світу (28,4%) і навіть по країнах Євросоюзу (33,1%) залучення жінок у науку (44,5% у природничих науках, 63,4 у суспільних науках і гуманітарній сфері). А останнє дослідження Світового економічного форуму про гендерний розрив у країнах світу у 2019 році [9] підтвердило в Україні гендерний паритет якраз в освітній сфері, до якої здебільшого і належать автори та авторки наших наукових журналів. Дане дослідження теж підтверджує гендерну рівність і навіть перевагу жінок, коли говоримо про загальні кількісні показники авторства наукових публікацій у науковій географічній періодиці.

Висновки. Аналіз вибраної української наукової географічної періодици 2019 року з залученням даних аналізу двох британських журналів із переліку найбільш рейтингових географічних видань світу засвідчив, що в розрізі одиничних випусків (річних, піврічних, кварталних, щомісячних – залежно від конкретного видання) з кількістю статей від 10 до 29 показники авторства мають і спільні, і відмінні риси, як з точки зору порівняння українських та зарубіжних видань, так і з точки зору порівняння сімох вибраних видань між собою.

Найбільша різниця спостерігається в результатах гендерного аналізу авторських колективів статей: вся досліджена українська періодика показала більшу паритетність у представництві жінок і чоловіків, ніж це спостерігаємо у британському журналі з даного дослідження і у висновках досліджень попередніх років про ситуацію в географічних топ-журналах загалом.

Література

1. Вісник Львівського університету. Серія географічна. Вип. 53. Львів, 2019. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/geography/issue/view/Volume%2053>
2. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія “Геологія. Географія. Екологія”. Вип. 50, 51. Харків, 2019. <https://periodicals.karazin.ua/geoecono/issue/view/970>
3. Колтун О.В. Назви географічних статей у науковій періодиці 2016 року: теми і структура // Наук. записки Сумського держ. пед. ун-ту імені А.С. Макаренка. Геогр. науки. Вип. 8. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. С. 179–186.
4. Наукові записки Сумського державного університету імені А. С. Макаренка. Географічні науки. Вип. 10. Суми, 2019. URL: http://scinotesgeo.at.ua/load/vipusk_10_2019/1-1-0-14
5. Реєстр наукових фахових видань України. 13 березня 2020 року. URL: <http://nfv.ukrintei.ua>
6. Український географічний журнал. Київ, 2019; URL: https://ukrgeojournal.org.ua/uk/uasearch?title_field_value=&field_rik_value=2019&field_nomer_value=All
7. Earth and Planetary Sciences / Journals Rating by SCImagoJR, 2018. URL: <https://www.scimagojr.com/journalrank.php?area=1900>
8. Geography, Planning and Development / Journals rating by SCImagoJR, 2018. URL: <https://www.scimagojr.com/journalrank.php?category=3305>

9. Global Gender Gap Report 2020 / World Economic Forum, 2019. URL: <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2020/>
10. Gutierrez, J. and Lopez-Nieva, P. Are international journals of human geography really international? *Progress in Human Geography*. 2001. Vol. 25, 53–69 pp. DOI: 10.1191/030913201666823316
11. Huyer, S. Is the gender gap narrowing in science and engineering? In: UNESCO Science Report: Towards 2030 by United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), Paris: UNESCO Publishing, 2015. 85–103 pp. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000235406>
12. Imhof, N., Müller, M. How International Are Geography Journals? Not International Enough. *Environment and Planning A: Economy and Space*, Feb. 2020; DOI: 10.1177/0308518X20907608
13. Jones, B., Wuchty, S. & Uzzi, B. Multi-university research teams: Shifting impact, geography, and stratification in science. *Science*. 2008. Vol. 322, 1259–1262 pp. DOI: 10.1126/science.1158357
14. Journal of Geology, Geography and Geoecology. Vol. 28, Is. 4, 2019. URL: <https://geology-dnu.dp.ua/index.php/GG/issue/view/30>
15. Larivière, V., Ni, C., Gingras, Y., Cronin, B., & Sugimoto, C. R. Bibliometrics: global gender disparities in science. *Nature*. 2013. Vol. 504 (7479), 211–213 pp. DOI: 10.1038/504211a
16. Leng, S. Y. et al. The Geographical Sciences During 1986–2015: From the Classics to the Frontiers; Ed. by Shuying Leng, The Commercial Press, Ltd. and Springer Science+Business Media, Beijing and Singapore, 2017. 596 pp.
17. *Nature Geoscience*. 2019. December Vol. 12, Is. 12/ URL: <https://www.nature.com/ngeo/volumes/12/issues/12>
18. Pan, R., Kaski, K. & Fortunato, S. (2012). World citation and collaboration networks: uncovering the role of geography in science. *Scientific Reports*. Vol. 2, 2012, P. 902. DOI: 10.1038/srep00902
19. Rigg, L. S., McCarragher, S., & Krmenec, A. Authorship, Collaboration, and Gender: Fifteen Years of Publication Productivity in Selected Geography Journals. *The Professional Geographer*. 2012. Vol. 64, Is. 4, 491–502 pp. DOI: 10.1080/00330124.2011.611434
20. *Transactions of the Institute of British Geographers*. 2019. Vol. 44. URL: <https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/journal/14755661>

Summary

Koltun O.V. Selected Scientific Geography Journals in 2019: Analysis of the Authorship.

This research considers the authorship of the peer-reviewed articles from published in 2019 seven geography journals, among them are five Ukrainian journals (*Visnyk of the Lviv University. Series Geography*, *Scientific Notes of Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. Geographical Sciences*, *Journal of Geology, Geography and Geoecology* (No. 4), *Ukrainian Geographical Journal*, *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series Geography. Ecology*), *Transactions of the Institute of British Geographers* (No. 4), and *Nature Geoscience* (No. 12). The next characteristics were calculated or determined (the results for the Ukrainian journals): the total number of authors per journal (31–47); the number of authors per article (1–8); the average number of authors per article (for each journal; 1,6–2,9); the number and proportion of the single-authored articles per journal (1–15 articles, 7–52%); the geographical affiliation (the total number of cities and/or countries; 5–15 cities, 1–5 countries); the average institutional affiliation per article (for each journal; 1,1–1,5); the proportion of the domestic and/or international institutional affiliation per journal; 7–40%); the proportion of the internal institutional affiliation per journal (7–83%); the number of female and male authors per article (0–4/0–3); the average number of female and male authors per article (for each journal; 0,7–1,7/0,8–1,3); the proportion of the female authors per journal (43–61%); the number and proportion of articles with only female, only male, and mixed authorship per journal (proportion: only female 8–41%, only male 14–38%, mixed

34–69%); the proportion of female first and last authorship position in gender mixed articles (per journal; first 13–57%, last 56–75%); the proportion of female authorship of the single-authored articles per journal (25–100%). In generally the gender analysis shows the bigger parity in the representation of female and male authors among the Ukrainian journals than in observed British journals and the findings of earlier researches about the situation in geographical top journals.

Key words: geography journals, content analysis, authorship, collaboration, affiliation, gender analysis.

УДК 371.31+378.38:911

DOI: doi.org/10.5281/zenodo.3750190

Мельникова І.В., Влезько О.М.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ З КАРТОГРАФІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ

У статті наведена методична розробка практичного завдання з географії до теми «Географічна оболонка Землі». Проаналізовано результати його впровадження в коледжі для більш детального розуміння студентами взаємозв'язку між деякими компонентами географічної оболонки на прикладі побудови економіко-географічного профілю місцевості. Дане практичне завдання повністю відповідає вимогам діючої навчальної програми та розвиває практичні навички студентів роботи із картографічними матеріалами, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Стаття містить рекомендації по продуктивній організації навчального процесу враховуючи інноваційні форми роботи з даною віковою категорією студентів. Впроваджуючи дане практичне завдання були враховані можливі ризики, відповідно надані рекомендації по їх недопущенню. Для проведення дослідження були застосовані наступні методи: спостереження, порівняння, аналіз літературних джерел.

Ключові слова: картографічні матеріали, економіко-географічний профіль, практичне завдання.

Постановка проблеми. Впроваджуючи нову навчальну програму з географії для 10-11 класів в Машинобудівному коледжі у 2018-2019 р., викладачі навчального закладу виявили ряд перешкод: відсутність підручників, друкованих зошитів для практичних робіт та їх методичних розробок саме для 11 класу. Дана проблема виникла через ущільнення навчального матеріалу, адже географія в коледжі викладається лише 1 семестр відразу за новою програмою. Як наслідок, були розроблені практичні роботи по програмі 11 класу, створені опорні конспекти для студентів. Тому вкрай актуальною темою дослідження є саме організація роботи студентів коледжу за вимогами діючої навчальної програми з географії, варіація форм даної роботи, пошук оптимальних варіантів співпраці викладача й студентів, наприклад, при вивченні теми Географічна оболонка.

Мельникова І.В., Влезько О.М., 2020.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

Article Info: Received: February 27, 2020;

Final revision: April 9, 2020; Accepted: April 28, 2020.